Poljoprivredni leksik donjosutlanskih ikavaca

Bunetić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:691055

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODJEL ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

IVANA BUNETIĆ

ZAVRŠNI RAD

POLJOPRIVREDNI LEKSIK DONJOSUTLANSKIH IKAVACA

Čakovec, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODJEL ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: IvanaBunetić
TEMA ZAVRŠNOG RADA: Poljoprivredni leksik donjosutlanskih ikavaca

MENTOR: prof.dr.sc Đuro Blažeka
SUMENTOR:

Čakovec, rujan 2018.

SADRŽAJ

UVOD 1

1. Donjosutlanski dijalekt, kajkavska ikavica 2

1.1. Rasprostranjenost 2

1.2.Podrijetlo 3

2. Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice 5

2.1. Nastajanje Rječnika 5

2.2. Sadržaj Rječnika kajkavske donjosutlanske ikavice 7

2.3 Fonologija 8

3. Prikaz poljoprivrednog leksika 9

3.1.Gnojenje 9

3.2.Drvo 10

3.3. Gospodarski objekti 11

3.4. Kola 13

3.5. Krumpir 14

3.6. Vrtlarstvo 15

3.7. Vrste korova 17

3.8. Kukuruz 18

3.9. Životinje 20

3.10. Sijeno 22

3.11. Vinograd 24

ZAKLJUČAK 27

LITERATURA 29

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA 30

SAŽETAK

Iako površinom relativno maleno, hrvatsko jezično područje obiluje zanimljivim i vrlo različitim bogatstvom idioma. Među tima, još od tridesetih godina prošlog stoljeća pozornost hrvatskih dijalektologa privlači nekoliko mjesnih govora kajkavske ikavice. Smješteni uz donji tok Sutle, zbog svog položaja, najčešće se nazivaju donjosutlanskim govorima, iako je govornika kajkavske ikavice i u nekoliko sela s druge strane Save, u samoborskom kraju. „Prvi se na kajkavske ikavce opširnije osvrnuo Stjepan Ivšić u svojoj kapitalnoj studiji o jeziku Hrvata kajkavaca (Ljetopis JAZU 48, 1936.), a nakon Drugog svjetskog rata o tim je govorima pisalo nekoliko autora (A. Šojat, I. Brabec, S. Težak).“ (Zbornik kajkavske ikavice, 2007, 10.str)

Pošto i sama dolazim iz područja gdje je očuvano blago kajkavske ikavice, odlučila sam nešto više istražiti o samome poljoprivrednome leksiku toga kraja, te uočiti razlike i sličnosti sa standardnim govorom.

„ Poljoprivreda je privredna djelatnost koja s pomoću kulture biljaka i domaćih životinja, uz ljudski rad iskorištava prirodne izvore za dobivanje primarnih biljnih i životinjskih proizvoda za prehranu ljudi i stoke te sirovina za preradbu“.(Wikipedija, https://hr.wikipedia.org/wiki/Poljoprivreda,20.08.2018.)

Osim poljoprivredne djelatnosti ovaj rad bavi se i odnosima prema radu, načina života, običajima...

Posljednji je trenutak da se poljoprivredno nazivlje dublje istraži i zabilježi jer je sve manje ljudi s dubokom uživljenošću u pojave koje su se mogle zamjećivati u intenzivnom bavljenju poljoprivredom na starinski način.

KLJUČNE RIJEČI: *kajkavska ikavica, , poljoprivredni leksik, poljoprivreda*

SUMMARY

Although relatively small in surface area, the Croatian language area is abundant with interesting and diverse wealth of idioms. Among those, since the 1930's, the attention of Croatian dialectologists has been attracted by several local speeches of "kajkavska ikavica". Located at the bottom of Sutla river, due to its position, it is often referred to as the "donjosutlanski" dialect, even though there are speakers of "kajkavske ikavice" in several villages on the other side of Sava river, in the Samobor region. "The first one to mention "kajkavska ikavica" was Stjepan Ivsic in his capital study of the language of "Hrvata Kajkavaca" (Ljetopis JAZU 48, 1936), after the Second World War several authors wrote about these dialects (A. Šojat, I. Brabec, S. Težak). "(Zbornik kajkavske ikavice, 2007, 10.str)

Since I myself come from the area where the treasures of the "Kajkavske ikavice" have been preserved, I have decided to research more about the agricultural lexicon of that area and to perceive differences and similarities with standard speech.

„ Agriculture is an economic activity that, through the cultivation of plants and domestic animals, utilizes human resources to obtain primary resources for the nutrition of people and livestock and processing raw materials. In addition to agriculture, this paper also deals with relations towards work, lifestyle, customs..." (Wikipedija, https://hr.wikipedia.org/wiki/Poljoprivreda,20.08.2018.)

This is the last moment for an agricultural terminology to be deeply explored and recorded because there are less and less people with deep enjoyment in the phenomena that could be seen in the intensive farming of old-fashioned agriculture.

KEY WORDS: *„kajkavska ikavica", agricultural lexicon, agriculture*

UVOD

Utjecaj na odabir teme imalo je okruženje u kojem živim i povećana zainteresiranost za detaljnjijim istraživanjem samog leksika kajkavske ikavice. Živim uz područje Sutle i pokušavam očuvati kulturnu baštinu, jer je to najveće nematerijalno blago.

Rad je podijeljen na tri poglavlja s njihovim podpoglavljima, „Donjosutlanski dijalekt, kajkavska ikavica," „Rječnik kajkavske ikavice," te „Prikaz poljoprivrednog leksika"

U prvome poglavlju govori se općenito o donjosutlanskome dijalektu te kajkavskoj ikavici, njenoj rasprostranjenosti, podrijetlu i fonologiji.

U drugome dijelu o Rječniku kajkavske ikavice kojeg je izdao Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje te Udruga Ivana Perkovca-za očuvanje kajkavske ikavice i promicanje zavičajne kulturne baštine 2015. godine. Također postoji zapis rječnika u digitalnom obliku.

U trećem poglavlju prikaz je poljoprivrednog leksika klasificiran po člancima o poljoprivrednim objektima, načinu rada i sl. Iskoristila sam stotinjak riječi, no valja napomenuti da za pojedini članak nisu iskorišteni svi leksemi koji bi mu mogli pripadati. Nakon svakog članka izvučene su riječi, za svaku riječ dan je njihov gramatički opis i na kraju prikazana je upotreba u rečenici.

Rad na dijalektalnim rječnicima pojedinih mjesnih govora u kajkavskom području nešto je bogatiji nego što je bio, no još uvijek ih je zanemarivo malo. Zaključna ideja ovog rada je izrada usporednog specijaliziranog prikaza kajkavskog narječja koji sadržava pojmove vezane uz poljoprivredu.

1. Donjosutlanski dijalekt, kajkavska ikavica

1.1. Rasprostranjenost

Tridesetak govora smještenih na pojasu između rijeka Save i Sutle, u tzv. Sutlansko-savskom kutu i na marijagoričkom pobrđu, čini dijalekt koji se kolokvijalno često naziva kajkavskom ikavicom, a u dijalektološkoj literaturi ta je skupina mjesnih govora poznata pod nazivom kajkavski donjosutlanski ikavski dijalekt (Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice,2015.) Njezini govornici, kajkavski ikavci, ponegdje se nazivaju i sutlanskim ikavcima. Mjesta u kojima se nazire taj dijalekt prostiru se u općinama Brdovec i Marija Gorica, a dijelom u općinama Dubravica i Pušća.

U općini Brdovec ikavska mjesta su: Brdovec, Drenje Brdovečko, Javorje, Ključ Brdovečki, Laduč, Prigorje Brdovečko, Prudnice, Šenkovec, Vukovo Selo i Zdenci Brdovečki, dok u mjestu Harmica nalazimo ekavicu.[1]

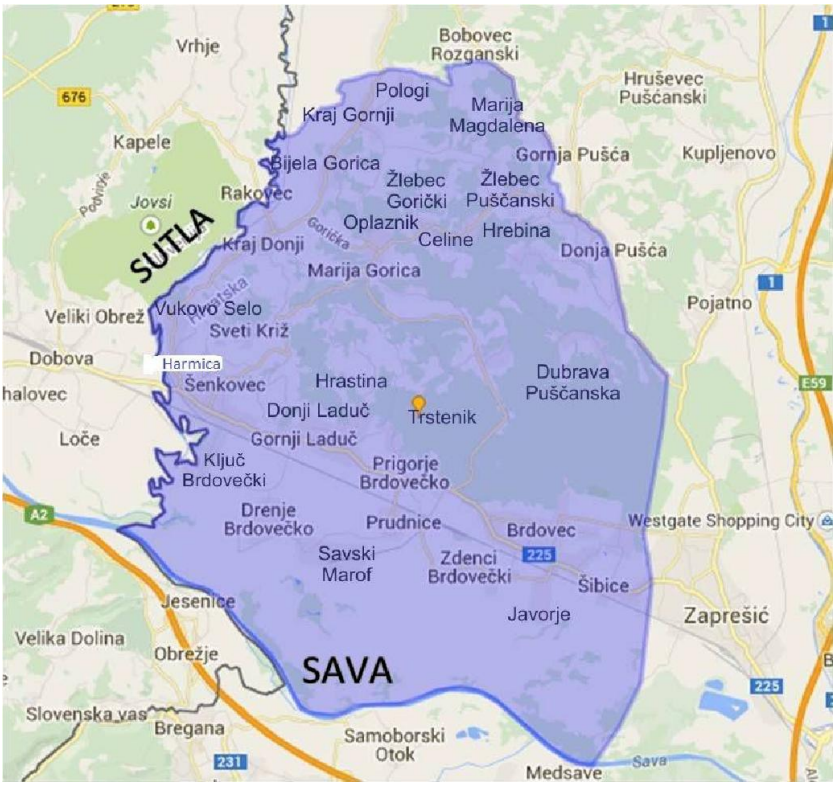
U općini Marija Gorica ikavska mjesta su: Bijela Gorica, Celine Goričke, Oplaznik, Sveti Križ, Trstenik i Žlebec Gorički.

U južnom dijelu općine Dubravica nalaze se ikavska mjesta Kraj Donji i Pologi, dok je Bobovec Rozganski u prošlosti bio dio ikavskog dijalekta, a danas je u tom mjestu ikavica gotovo u potpunosti izgubljena.

Četiri naselja općine Pušća također imaju pretežno ikavski refleks jata: Dubrava Pušćanska, Hrebine, Marija Magdalena i Žlebec Pušćanski.

U gradu Zaprešiću i mjestu Šibice te dijelom u gore navedenim mjestima razvija se hibridni govor jer u ikavicu prodiru elementi kajkavštine okolnih mjesta. Govornici kajkavske ikavice žive u pojedinim naseljima samoborskoga i karlovačkog područja te naseljima Zdenčina, Horvati i Klinča Sela.

[1] Harmica sa zapadne strane graniči s Republikom Slovenijom (rijeka Sutla), a sa ovih drugih strana okružena je selima u kojima se govori donjosutlanskim dijalektom

Slika 1 Područje donjosutlanskog govorništva

Izvor*: Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice*, str.4

1.2.Podrijetlo

O povijesnom kontekstu nastanka i opstanka kajkavske ikavice u području donjega toka rijeke Sutle i njenoga utoka u Savu nedostaju povijesna istraživanja i iscrpne znanstvene studije, kojima bi se mogli dobiti precizniji uvid o posebnom dijalektu koji čini vrlo specifičan hrvatski dijalektni idiom. „Prema dostupnim podacima i do sada provedenim istraživanjima, jedna je od teorija kako je kajkavska ikavica nastala pokajkavljenjem doseljenih čakavaca u vrijeme osmanlijskih osvajanja u područje Sutle i Save u tzv. sutlansko–savski kut“.(Horvat Jasna, 2015, 1.str) Govori kajkavskih ikavaca prihvatili su neke osobine kajkavskih govora, no u njima su očuvani i mnogi tragovi prvotnog njegova obličja, kao npr. ikavski odraz jata, refleks a na mjestu poluglasa, a čuva se i stara čakavska akcentuacija. Zato je, pišući o srodnosti kajkavske ikavice s ostalim hrvatskim govorima, Mijo Lončarić napisao: „Iako su sutlanski ikavci nastanjeni sjeverno od Save, njihov govor ima još uvijek više starijih, autohtonih, donesenih karakteristika čakavsko-štokavskih nego

kajkavskih, i on bi se mogao smatrati prije čakavskim govorom nego kajkavskim" (Lončarić,2007, str.244).

Pojedini autori navode da je stanovništvo doseljeno za vrijeme velikih migracija pokrenutih osmanskim osvajanjima. Pretpostavlja se da su došli iz zapadne Bosne (Brabec, 1969.), no novija istraživanja opovrgnula su te navode i izvorište lociraju bliže obali Jadrana (Krivošić, 1979.)

U govoru se pojavljuje velik broj romanizama, odnosno posuđenica iz romanskih jezika i dijalekata. Romanizmi su, kao i rijetki turcizmi atipični za kajkavske sustave, u kojima je mnogo veći broj germanizama. Stanovništvo je vrlo vjerojatno izvorno moralo biti smješteno na području koje je bilo pod vlašću Mletačke Republike ili na granici s njom, tj. na nekom području koje je bilo u kontaktu s romanskim sustavima. Teritorij Mletačke Republike sezao je do ozaljskog područja, pa je također moguće da su ti leksemi u govor ušli posrednim kontaktom, nakon doseljenja.

U odnosu na druge kajkavske dijalekte, može se reći da je donjosutlanski među „rubnim" kajkavskim dijalektima, kao i prigorski i goranski[2], međimurski, turopoljsko-podravski dijalekt kajkavski u užem smislu. (Kapović, 2009.)

Kajkavsko narječje dijeli se na šest dijalekata:

1.zagorsko međimurski
2.turopoljsko-posavski
3.križevačko-podravski
4.prigorski
5.donjosutlanski
6.goranski

[2] „Donjosutlanski su govori izvorno čakavski i tek su naknadno pokajkavljeni. Genetski-povijesno tu je zapravo riječ o čakavskim govorima. Prigorski govori su zapravo prijelazni kajkavsko-čakavski govori, tj. imaju osobine i kajkavskog i čakavskog, dok su goranski govori (ponajprije njihov veći, zapadni dio) zapravo genetski slovenski govori, što je očito po glasovima i po prozodiji." (Kapović, 2009, str.195-196.)

Lončarić (1996, str.146.) donosi podjelu na 15 dijalekata:

1.plješivičkoprigorski
2.samoborski
3.gornjosutlanski
4.bednjansko-zagorski
5.varaždinsko-ludbreški
6.međimurski
7.podravski
8.sjevernomoslavački
9.glogovničko-bilogorski
10.gornjolonjski
11.donjolonski
12.turopoljski
13.vukomeričko-pokupski
14.donjosutlanski
15.goranski

I u jednoj i u drugoj podjeli, donjosutlanski govori čine zaseban dijalekt kajkavskog narječja, koji se od glavnine kajkavštine razlikuje, osim po ikavskome reflesku jata i po izostanku neocirkumfleska te po još nekim fonološkim i morfološkim značajkama.

2. Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice

2.1. Nastajanje Rječnika

U srpnju 2010.godine započeto je terensko dijalektološko istraživanje kajkavske ikavice i rad na zajedničkom projektu Osnovne škole Ivana Perkovca i Udruge Ivana Perkovca iz Šenkovca i Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje iz Zagreba. Autori *Rječnika* Štefica Hanzir, Jasna Horvat Božica Jakolić, Željko Jozić i Mijo Lončarić radili su na terenskom istraživanju, prikupljanju, dokumentaciji, opisu i sistematizaciji ikavskoga kajkavskoga leksika te na akcentuaciji i auditivnoj dokumentaciji govora.

Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice (576.str) predstavljen je u Brdovcu 30.svibnja.2015.godine, a izašao je u izdanju Udruge Ivana Perkovca i Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

„Golem je to doprinos stoga što je izvornih govornika kajkavske ikavice sve manje, pa je samim time i važnija potreba za njezinim dokumentiranjem i promicanjem. Zbog promjene načina života i sve veće pokretljivosti stanovništva, posebno prema gradovima te zbog doseljavanja govornika drugih, nekajkavskih idioma, kajkavska je ikavica posljednja dva desetljeća izrazito promijenjena.“ (Horvat Jasna, 2015.) Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice donosi leksičko blago donjosutlanskoga dijalekta, iako govornici kajkavske ikavštine žive u pojedinim naseljima izvan granica dijalektološki određenoga dijalekta, na samoborskom i karlovačkom području. Pedantnim i iscrpnim bilježenjem građe te preciznom i detaljnom obradom, potkrijepljenom rečenicama iz govora koje potvrđuju pojedino značenje.

Područje četiri općine i župe: Brdovec – Župa Sv. Vida, Marija Gorica – Župa Blažene Djevice Marije od Pohođenja te u nekoliko naselja u općinama Pušća – Župa Sv. Jurja i Dubravica – Župa Sv. Ane u Rozgi. Upravo ovu skupinu govornika nastanjenu sjeverno od Save Stjepan Ivšić je među prvima u svojoj znanstvenoj studiji Jezik Hrvata kajkavaca (Ivšić, 1936.) nazvao najčistijim kajkavskim ikavcima.

Zbog svih posebnosti u mozaiku hrvatske jezične baštine kajkavski donjosutlanski ikavski dijalekt upisan je na Listu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske 14.svibnja 2008. godine i kao nematerijalno kulturno dobro sa svim mjerama zaštite koje se navode u Rješenju, zahtijeva dodatnu brigu i skrb. Rješenju Ministarstva kulture o zaštiti kajkavske ikavice prethodile su gotovo pet desetljeća duge i brojne aktivnosti učenika i učitelja u Osnovnoj školi Ivana Perkovca u Šenkovcu: uspješno dječje kajkavsko stvaralaštvo, uvođenje Izborne nastave kajkavske ikavice i objavljivanje *Zbornika kajkavske ikavice*.

Nezaobilazna je i zasluga književnika Stjepana Jakševca (Sveti Križ, 1916.-Zagreb,1994.), kojemu je kajkavska ikavica bila materinski govor te je on sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća tadašnjim učenicima i učiteljima

šenkovečke škole govorio o ljepoti kajkavskog narječja i melodioznosti kajkasvke ikavice.

"Objavljivanje Rječnika kajkavske donjosutlanske ikavice znatan je doprinos boljem poznavanju, a posredno i očuvanju leksičkoga blaga te osebujne skupine kajkavskih govora." (Portal hrvatskog kulturnog vijeća, http://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/nenad-piskac/20467-brdovec-predstavljen-je-rjecnik-kajkavske-donjosutlanske-ikavice.html, 24.08.2018.)

2.2. Sadržaj Rječnika kajkavske donjosutlanske ikavice

Kajkavska ikavica podvrgnuta je detaljnoj i stručnoj fonološkoj, (akcenatskoj, vokalskoj i konstonantskoj) i morfološkoj analizi (prema vrstama riječi) te se dokumentiraju sve značajke govora koje su dijalektološki relevantne. Također, prikupljene su i obrađene riječi koje uglavnom odgovaraju i riječima u drugim narječjima i hrvatskome standardnom jeziku kako bi se uočile sličnosti i razlike u izgovoru fonema, u naglasku, gramatici i u oblicima.

Rječnik sadrži približno 11 000 prikupljenih i obračenih ikavskih kajkavskih riječi. Naime, uz svaku navedenu natuknicu navodi se i ilustrativna rečenica pa je zahvaljujući tome skupljena i određena količina frazema iz svakodnevnog govora kajkavaca ikavaca:

à k kaštî guješ ?

à še svè tiše.

à zan.

Strà šiu se je i preblîdiu kà k stīnà .

î me hâ raju po svîtu sà kojački betè gi.

Korî zma, naždè ran je kà j prasî ca.

!

Či nè buš tà k jiu, nè buš tà k drè mpast.

.

.

à j đî la!

liko slīfkà t, sè bu sè lo na svojè mî sto

2.3 Fonologija

U fonološkome dijelu Rječnika prikazane su najvažnije fonološke i morfološke značajke donjosutlanskog dijalekta. Opisane su značajke koje su pronađene i drugdje u kajkavskom narječju, kao i one koje su specifične za donjosutlanski ikavski dijalekt.

Fonološka analiza donosi značajke vokalizma, konsonantizma i akcentuacije. U opisu se dotiče fonetskih realizacija pojedinih fonoloških jedinica, tj. fonema i naglasaka. Opisan je glasovni razvoj ishodnišnog sustava, a u akcentuaciji se s posebnom pažnjom pristupa analizi kategorija u kojima se u kajkavskim dijalektima javlja neocirkumfleks. „Zabilježen je u gotovo svim kategorijama pa se može zaključiti da taj naglasak prodire u donjosutlansku ikavicu iz susjednih kajkavskih dijalekata.“ (Dijana Ćurković, 2015.)

Morfološki pregled sastoji se od analize prema vrstama riječi. U deklinaciji izostaje poseban oblik za vokativ, osim u opisanim iznimkama(N *Bok*, 'Bog', V *Bože,* N *čača* 'tata', V *čačo*, N *čovik* 'čovjek', V *čoviče*, N *dica/deca* 'djeca', V *dico*, N *majka*, V *majko*) . U velikom broju primjera dolazi do tvz. kajkavskog ujednačavanja akuzativa i genitiva, bez obzira znači li što živo ili neživo. Ta je značajka ušla u dijalekt iz susjednih kajkavskih dijalekata. Čuvaju se stariji nastavci za množinsku deklinaciju, dakle, izostaje ujednačavanje dativa, lokativa i instrumentala množine. U komparaciji se opisuje tvorba komparativa i superlativa pridjeva i priloga. Pridjevi su razjednačeni po vidu. Glagoli su opisani prema kategorijama vida i prijelaznosti, a istaknuti su pojedini konjugacijski nastavci i oblici za glagolska vremena i načine.

3. Prikaz poljoprivrednog leksika

Prikazani leksemi preuzeti su iz Rječnika kajkavske donjosutlanske ikavice unutar kojeg se nalaze zapisi zabilježeni od autora *Rječnika* Štefice Hanzir, Božice Jakolić, Željka Jozića, Mije Lončarića, Dijane Čurković i Diane Hriberski.

3.1.Gnojenje

Životinjski izmet i uprljana *štrâja* nosi se iz štale na *gnôj*. Svinjac je obično neposredno u blizini gnojišta, a nekada je tamo bio i „poljski“ zahod. Kako bi se njive *pognojï le* u kasnu se jesen gnoj vozi na polje, a *gnöjniščina* razvozi cisternom. Gnoj se najprije pobaca s prikolice na oranicu na manje kupove, a zatim se *roglama* 'vile' ravnomjerno *restepẽ* 'razbacati' po zemlji. Prije tridesetak godina počeo se koristiti i *ümet* 'umjetno gnojivo' kojim se gnoji kukuruz, vinograd…

štrà ja- ž. [jd. G štrà je, mn. G štrâ j] – prostirka ispod stoke (slama, lišće, kukuruzovina i sl.); stelja, nastor • Cĩpam kurù znicu za štrà ju māršè tu.

gnô j- m. [jd. G gnò ja, mn. G gnojô f] – 1. gnoj, 2. sredstvo kojim se dohranjuje zemlja radi boljeg uroda i zaštite od iscrpljivanja, gnojivo • Z vozù m smo otpelà li gnô j na ledï nu.

pognojï t- svrš. [prez. jd. 1. pognò jim, mn. 3. pognò jiju/pognò jidu, imp. jd. 2. pognojï , prid. rad. jd. m. pognojï u, prid. trp. jd. m. pognò jen, ž. pognò jena] – nanijeti gnojivo radi prihranjivanja tla na zemljište na kojem se što uzgaja; pognojiti • Pognojï u sam tr̃ sje kaj bu bò l rãslo. Grê de su pognò jene, sà t bu šalâ ta bò l rãsla.

gnò jniščina- ž. [jd. G gnò jniščine, mn. G gnò jniščini] – prljava i smrdljiva tekućina koja se stvara na gnojištima, gnojnica • Dè nes bù mo rezvãžali gnò jniščinu po ledï nam.

roglè - s. pl. t. [G rogãl/roglĩ(h)] – drveno ili željezno rašljasto oruđe s dugom drškom i s više drvenih ili željeznih krakova na vrhu za nabadanje trave, sijena, slame i dr.; vile • Krmà se sušĩ na roglà h, a dītè rãste na rukà h.

restè pst (rastè pst) (se)- svrš. [prez. jd. 1. restepẽm (se), mn. 3. restepẽju/restepẽdu (se), prid. rad. jd. m. restè pau (se), prid. trp. jd. m. restepè n, ž. restepè na] – 1. prosuti, rasuti; 2. razbiti, raznijeti, 3. pren. rasipnički potrošiti, upropastiti (imanje) • Restè pla sam mê lu po nãklih, mõram tô pomè st. Gnô j je restepè n po ledî ni, mò rem ît ò rat.

ù met- m. [jd. G ù meta, mn. G ù metof] – umjetni gnoj • Sà komu batvù korù ze dè nem šà ku ù meta.

3.2.Drvo

Prije svake zime važno je pobrinuti se za ogrijev kojim će se grijati u zimi. Odlazi se u *lozu* 'šuma' gdje se sijeku neke od vrsta drveća (*hrãst, bükva, grãp, gãcï ja*). Neka se koriste za ogrijev, a npr. *jelovīnà* koristi za građu. Gãcï ja je vrlo korisno drvo od kojeg se može napraviti med. Drva se pile na *cirkulãru* ili na *bà nzeku,* a *cĩpaju* sa *sikï rum* na *badrlaku*. Drva za lakšu potpalu cijepaju se na *trīske.* Nakon obrade drva se slažu i spremaju u *šù pu.*

lozà - ž. [jd. G lozẽ, mn. G lô z/lò zi (h)] – 1. velika površina tla zasađena deblima, šuma, 2. obiteljska strana, grana porodice, naraštaji koji slijede jedan za drugim • Z lozẽ smo ščè ra dopeljà li jè n vô s drî f.

grãp- m. [jd. G grābà , mn. G grabô f/grābï (h)] – vrsta drveta, grab • Grãp ima rascefû ndrano pẽrje.

gãcï ja- ž. [jd. G gãcï je, mn. G gãcï ji(h)] – bagrem, vrsta bjelogoričnog drveta raširena u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i cijenjena kao medonosna biljka • Gãcï je su nâ jlï pše h protulî tje kat precvātè ju i kat dišĩju.

jelovīnà - ž. [jd. G jelovīnè , mn. G jelovî n/jelovīnï h] – drvena građa od jele • Jelovīnù nù camo za roženï ce na svî slam

cirkulãr- m. [jd. G cirkulārà , mn. G. cirkulārò f] – nazupčano kružno sječivo motorne pile, kružna pila • Sè dà ske za šù pu sam spĩliu na cirkulãr.

bà nzek-m. [jd. G bà nzeka, mn. G bà nzekof] – tračna pila • Z bà nzekum smo spīlï li sà dř va.

sikï ra (sekï ra)- ž. [jd. G sikï re/sekï re, mn. G sikî r/sikï ri(h)/sekî r/sekï ri(h)] – željezno oruđe za sječenje i cijepanje drva, sjekira • Zi sikï rum priprãvlja drĩvje za kūrï t. Sekï ra jim je h mê t opà la.

trīskà - ž. [jd. G trīskè , mn. G trīskī] – 1. iver, okresina, trijeska, 2. pren. mršava osoba • Nī je nī š, tà k je kà k trīskà .

šù pa- ž. [jd. G šù pe, mn. G šù pi(h)] – spremište od dasaka za smještaj drva, ugljena, alata i sl., šupa • Posprà vili smo sà drvà h šù pu.

badrlà k (badrljà k)- m. [jd. G badrlkà , mn. G badrlkò f] – 1. komad drveta koji viri iz zemlje, panj, 2. ostatak organa, okrajina ili njihovih dijelova nakon amputacije • Popī knu sam se na badrlà k kaj je glẽdiu zi zemlẽ

3.3. Gospodarski objekti

Od gospodarskih objekata, za životinje najvažnija je bila *štä la* u kojoj su se nalazila goveda, uz štalu većinom je bio i *kotä c,* nastamba u kojoj su boravile svinje. U sklopu nekih *kotä ca* bio je i *gä jk,* hodnik ,u koje se puštalo svinje kako bi se lakše očistio prostor u kojem su boravile. Štala i kotac bili su u blizini zbog lakšeg *kī danja* odnosno čišćenja. U blizini se također nalazio *kokošî jak* u kojem su se nalazile kokoši.

Kada su životinje bile na otvorenom bile su u prostoru koji je bio ograđen, a zove se *ograjẽnac.* Na štalu se stavljalo sijeno ili slama koja se tokom godine skupljala s livada, a *sũša* je naziv za mjesto gdje su se držala kola ili alati potrebni za obradu zemlje.

štà la-ž. [jd. G štà le, mn. G štà li] – gospodarska zgrada u kojoj se drže goveda; štala, staja • Pri dobrò mu gà zdi je pù na štà la blâ ga.

kotà c (kotè c)- m. [jd. G kocà , mn. G kocô f] – nastamba za svinje, svinjac → svijãk, kô c, kô čjak • H kotà c smo zà prli prasī cu, kaj nè bu potũkla mãle pâ jceke.

kī dat-nesvrš. [prez. jd. 1. kī dam, mn. 3. kī daju/kī dadu, prid. rad. jd. m. kī daju] – čistiti (staju) → snāžī t • Štà lu kī dam sà ki dâ n tà k da je blâ go f čistõm.

kokošî jak-m. [jd. G kokošî jaka, mn. G kokošî jakof] – nastamba u kojoj se drže kokoši, kokošinjac • Lisī ca mi se zavlīkla h kokošî jak i zadãvila mi je sè čù če.

ograjẽnac-m. [jd. G ograjẽnca, mn. G ograjẽncof] – ograđen prostor, tor • Mè čemo stūpè i drô t, dī lamo ograjẽnac za rà ce.

sũša-ž. [jd. G sũše, mn. G sũši] – 1. suša, 2. natkrivena prostorija • Ὸvo lῐ̈ to nѐ bu nῐ̈ š rὸ dilo, vѐ lika je sũša.

3.4. Kola

Kola su vrlo bitno prijevozno sredstvo u poljoprivredi i u svim poljoprivrednim radovima. Kola su imala više nastavaka. Kada se vozilo sijeno koristio se *rȁhlin* koji je bio dodatak kolima za lakši transport. Kada se vozio npr., gnoj, na kola se stavljala *čeunĩca*, a on se prevozio na *gumejãku*. Na prvome dijelu kola nalazi se *rūdȍ* koji se u današnje vrijeme priključi za traktor, a nekada za životinje, odnosno služi za lakše upravljanje kolima. Ljudi su kolima upravljali pomoću kožnatih traka, *vȍjke*. Naziv za kola odnosno kočiju na kojoj su se vozili ljudi je *fêrbȁglin.*

Sfôra je greda koja povezuje prvi i zadnji dio kola. Dio kola koje je držao daske naziva se *rušteјãk,* a donja daska *dolenĩca.* Kola sa platformom nazivaju se *platôn.*

rȁhlin- m. [jd. G rȁhlina, mn. G rȁhlinof] – 1. mlado drvo od korijena kojim su se drva stezala uz pomoć lanca, 2. rašlje, 3. drvena daska koja drži sijeno na kolima • Na vôs smo naklȁčili prik rȁhlinof sêno. Z rȁhlinum smo zašpânali špȁnkẽtlin na vȍzu z drĩvjem.

čeunĩca- ž. [jd. G čeunĩce, mn. G čeunĩc] – daska na kolima s čela • Põjem dĩt strãjke i čeunĩce na vôs, jù tri bumo vozĩli gnôj na ledĩnu.

gumejãk-m. [jd. G gumejākȁ, mn. G gumejākȍf] – zaprežna kola s gumenim kotačima • Nametȁli su pù n gumejãk gnȍja.

rūdȍ- s. [jd. G rūdȁ, mn. N rūdȁ, G rūdĩ (h)] – drvena poluga uglavljena u prednji trap zaprežnih kola uz koju se upreže konji ili volovi i s pomoću koje se upravlja kretanjem zaprežnih kola; rudo • Nãj bežȁt prẽd rūdȍ, premĩsli si nâjpř vo kȁj buš naprȁviu.

vȍjke-s. pl. t. [G vȍjki] – kožnate trake za upravljanje konjima → vojĩce • Koĩ ĩdeju tȁm kam jã pocù knem vȍjke.

fêrbȁglin-m. [jd. G fêrbȁglina, mn. G fêrbȁglinof] – vrsta kola, kočija → bȁgrlen • Sẽli su se h fêrbȁglin, a koĩ su počâsi hodĩli.

sfôra- ž. [jd. G sfôre, mn. G svôrih] – dio seljačkih kola, greda na zaprežnim kolima koja povezuje prednji i stražnji dio • Krȁve polȁfko vlĩčeju vôs, a mĩ se pẽljamo na sfôri. Nĩ dobrȍ imȁt lĩpu bȁbu, čirĩšu pȍlek cĩste i dù gu sfôru na kõli, kȁj se nã to sȁki vrâk rȁt zavlĩčẽ.

ruštejãk- m. [jd. G ruštejãka, mn. G ruštejãkof] – dio zaprežnih kola koji drži prve ručice • H ruštejãk dȅ nem ručȉ ce, tȁ k da držȉju dȁ ske.

dolenȉ ca- ž. [jd. G dolenȉ ce, mn. G dolenȋ c] – dio seljačkih kola, donja daska na zaprežnim kolima • Raskāpȁ u sam vô s, prȅ meniu bum dolenȉ cu, ovã mi je sprhnȉ la.

platô n-m. [jd. G platô na, mn. G platô nof] – kola s platformom • Či se pȅ lja šù dar, ù nda ga pȅ ljamo na platô nu.

3.5. Krumpir

Krumpir raste na *krumpirȉ šču* i na području gdje je zemlja plodnija. Bolji krumpir se ostavlja za *sȉ me* pa se on naziva *simẽnski krumpĩr.* Najsitniji krumpir ostavlja se za svinje i on se naziva *svĩjski.* Kako bi se zaštitio od krumpirovih *zlȁtic* potrebno ih je *šprȉ cat patikȃnom,* sredstvom za ubijanje krumpirovih zlatica. Siromašniji seljaci nekada su ga *pobȉ rali* na ruke, odnosno prvo su ga *skāpȁli* s motikom. Krumpir se *skāpȁu* tek kada se *cȉ ma* pokosila. Kod *skāpȁja* s motikom trebalo se paziti da se krumpir ne *zasȉ če.*[3] *Zasȉ čeni* krumpir stavljao se na posebnu hrpu kako bi se on prije potrošio, a u današnje vrijeme kuha se u kotlu kao hrana svinjama. Ako je zima toplija, krumpir u podrumu klije, pa mu treba *optrgȃva*t klice

krumpirȉ šče-m. [jd. G krumpirȉ šča, mn. G krumpirȉ ščof] – polje na kojem raste krumpir, krumpirište • Z mȍ tikum pȍ jemo skãpat krumpĩre na krumpirȉ šče.

sȉ me-s. [jd. G sȉ mena, mn. G sȉ menof] – sjeme • Sȉ me ot kȍ rena je jȃ ko drõbničko.

simẽnski krumpir-prid. [ž. simẽnska] – koji je za sjeme, sjemenski • Õf je krumpir simẽnski, jȅ nga nȅ bumo jȉ li.

svĩjski-prid. [ž. svĩska] – koji se odnosi na svinju, svinjski • Priprãvljam svĩski pȁ prikaš.

zlȁ tica-ž. [jd. G zlȁ tice, mn. G zlȁ tic] – porodica kukaca kornjaša, (krumpirova) zlatica • Pȍ jem po krumpĩru pobȉ rat zlȁ tice, ȍ vo lȉ to ih je sȅ pù no.

šprȉ cat-nesvrš. [prez. jd. 1. šprȉ cam, mn. 3. šprȉ caju/šprȉ cadu, imp. jd. 2. šprȉ caj, prid. rad. jd. m. šprȉ ca, prid. trp. jd. m. šprȉ can, ž. šprȉ cana] – 1. rasipati se u kapima ili mlazovima na sve strane; prskati, štrcati, 2. prskati (npr. vinograd,

[3] Za razliku od krumpira koji se iskapao, repa i cikla su se *pūkȁle* (čupati).

lozu itd. radi zaštite od nametnika), 3. brzo bježati, bježati • Jù tri pò jemo špri cat korù zu. Tẽ su jà buke špri cane, mõraš ih dò bro oprà t pri nek buš ih ji .

patikâ n-m. [jd. G patikâ na, mn. G patikâ nof] – sredstvo za uništavanje krumpirovih zlatica • Sè zlà tice su ot patikâ na pocr̀ kale.

pobì rat-nesvrš. [prez. jd. 1. pobì ram, mn. 3. pobì raju/pobì radu, imp. jd. 2. pobì raj, prid. rad. jd. m. pobì ra] – 1. berući skidati, brati, 2. sakupljati što rasuto • Pobì ram slì ve kaj su opà le na nãkla.

skãpà t- nesvrš. [prez. jd. 1. skãpam, mn. 3. skãpaju/skãpadu, imp. jd. 2. skãpaj, prid. rad. jd. m. skãpà] – vaditi kopanjem, iskapati • Jù tri pò jemo skãpà t krumpîr na ledì nu.

cì ma-ž. [jd. G cì me, mn. G cì mih] – stabljika povrća, posebno krumpira; cima • Tà k je bîla sũša, da je kò renova cì ma pù knila, a kò ren je ostà u h zemlì .

zasì č (se)-svrš. [prez. jd. 1. zasîčem (se), mn. 3. zasîčeju/zasîčedu (se), prid. rad. jd. m. zasì ka (se), prid. trp. jd. m. zasîčen, ž. zasîčena] – 1. sijekući zaći u što; zarezati, 2. usjeći se, urezati se; zasjeći • Tà k zasîčem pâ zi sekì rum da ga mâ m reskò lim.

optrgâ vat-nesvrš. [prez. jd. 1. optrgãvam, mn. 3. optrgãvaju/optrgãvadu, prid. rad. jd. m. optrgâ va] – pomalo trgati • Burû ndino pẽrje mõram optrgâ vat kaj bu bò l nõvo rãslo.

3.6. Vrtlarstvo

Vrtovi su bili podijeljeni na *gredï ce,* na svakoj od gredica bila je *posijana/posajena* [4]jedna od vrsta povrća. Na proljeće gredice su se obavezno trebale *zištï hat.* Alat kojim se štihalo naziva se *štihä ča.* U proljeće su se sijale salate, *pü tarica, kristãlka,matovï uc,endîvja* a brao se i *rë gvet.* Kada je biljke obrasao *drä č* trebalo je biljke *okopä t.* Okapalo se s *mö tikum.* Postojale su veće i manje motike, one manje služile su za okopavanje npr. luka, a veće su bile za okopavanje vinograda ili krumpira.

Sijalo se također *korẽje, pä žul (pä žulj*), *korä ba, grï ncajk (grï ncek),rï pa,bö p,cë lar (cë ler),cï kla, vü gorki* ... U svibnju sadili su se *flä nci* paprike i *paradä jsa.* Trebalo ga je *nakolï t* s *kõljem.* Kao hrana za svinje sadila se stočna repa, odnosno *borû nda.*

[4] Razlika između posijanog i posađenog je što sijati znači bacati po zemlji, a saditi pak označava staviti korijen biljke u zemlju.

gredȉ ca-ž. [jd. G gredȉ ce, mn. G gredȋ c/gredȉ ci(h)] – lijeha, gredica • Na vȓ tu sam naprà vila trȋ gredȉ ce šalâ te.

posȉ jat-svrš. [prez. jd. 1. posȉ jem, mn. 3. posȉ jeju/posȉ jedu, imp. jd. 2. posȋ , prid. rad. jd. m. posȉ ja, prid. trp. jd. m. posȉ jan, ž. posȉ jana] – baciti sjeme na zemlju pripremljenu za sjetvu; posijati • Ščȅ ra smo na ledȉ ni posȉ jali šenȉ cu. Tã ledȉ na je ščȅ ra posȉ jana.

posadȉ t-svrš. [prez. jd. 1. posadȋm, mn. 3. posadȋju/posadȋdu, prid. rad. jd. m. pȍ sadi, mn. m. pȍ sadili, ž. posadȋla, prid. trp. jd. m. posajȅ n, ž. posajȅ na] – staviti, zakopati korijen sadnice u zemlju; zasaditi, posaditi • Posadȋla sam lȋpe rô že. Na Svẽtomu Krīžù smo pȍ sadili pȍ plin na mȉ stu stãroga pri tẽromu je pīsà Štȅ fek Jakševãčef.

zištȉ hat-svrš. [prez. jd. 1. zištȉ ham, mn. 3. zištȉ haju/zištȉ hadu, prid. rad. jd. m. zištȉ ha, prid. trp. jd. m. zištȉ han, ž. zištȉ hana] – obraditi štihanjem → štȉ hat • Zištȉ ha sam dvȋ grȇ de na vȓ tu, kaj bu bà ba posȉ jala korẽe. Cȋli je vȓ t zištȉ han, bà ba mȍ re posȉ jat šalâ tu.

štihà ča-ž. [jd. G štihà če, mn. G štihâ č/štihà či(h)] – vrsta poljoprivrednog oruđa kojim se rahli, štiha zemlja; kopača, štihača • Zȅ u sam si štihà ču pak štȉ ham kaj bum sà diu krumpȋr.

pù tarica-ž. [jd. G pù tarice, mn. G pù taric(ih)] – vrsta zelene salate, puterica • Sȉ rà di jȋmo šalâ tu pù taricu.

kristãlka-ž. [jd. G kristãlke, mn. G kristãlki(h)] – vrsta salate, kristalka • Kristãlka šalâ ta je mẽfka i žmà hna.

matovȉ uc-m. [jd. G matovȉ ca, mn. G matovȉ cof] – jednogodišnja biljka iz porodice odoljena, prizemni listovi bogati željezom i vitaminom C, matovilac • Na dvȉ h gredà h je posȉ jan matovȉ uc.

endȋvja-ž. [jd. G endȋvje, mn. G endȋvji(h)] – jednogodišnja ili dvogodišnja zeljasta biljka, uzgaja se kao salata; endivija • Na vȓ tu ȉ mamo cȋlu grȇ du endȋvje.

rȅ gvet-m. [jd. G rȅ gveta, mn. G rȅ gvetof] – maslačak, nazubljeni listovi maslačka koji se jedu kao salata • Jȉ li smo rȅ gvet s pà žuljum na šalâ tu.

drà č-m. [jd. G drà ča, mn. G dračô f] – samonikle biljke koje rastu u poljoprivrednim kulturama, korov • Drà ču sũša ne smẽta.

okopà t-svrš. [prez. jd. 1. okò pam, mn. 3. okò paju/okò padu, prid. rad. jd. m. okopà , prid. trp. jd. m. okò pan, ž. okò pana] – okopati → kopà t, okãpat • Snò čka sam okopà la rô že kaj buju bò l cvà le. Korù za je sà okò pana.

mò tika-ž. [jd. G mò tike, mn. G mò tik] – alatka za kopanje • Nĩ krù ha brè z mò tike.

pà žul (pà žulj)-m. [jd. G pà žul(j)a, mn. G pà žul(j)of] – grah → bà žul • Sà ke fẽlè pà žulof je za kūpì t na plà cu.

korà ba-ž. [jd. G korà be, mn. G korâ b(ih)] – vrsta povrća, korabica • Spũkni jednù korà bu, bum ju dì la h jû hu.

grì ncajk (grì ncek)-m. [jd. G grì ncajga, mn. G grì ncjagof] – zelenje, povrće za juhu • V jû hu dè nem čù daj grì ncajga.

rì pa-ž. [jd. G rì pe, mn. G rî p/rì pi(h)] – naziv za nekoliko kulturnih biljaka zadebljala mesnata korijena; repa • Sĩ jemu bĩlu i črlẽnu rì pu.

vù gorak-m. [jd. G vù gorka, mn. G vù gorkof] – vrtno povrće iz porodice bundeva, pripravlja se na salatu svjež ili se kiseli; krastavac • Jĩmo čù špajs ot vù gorkof.

flà nc-m. [jd. G flà nca, mn. G flà ncof/flà nci(h)] – mlada, neodrasla biljka koja služi za presađivanje, sadnica • Mĩ sà ko lì to ì mamo sà kojačkih flà ncof. Resajẽvam vù gorkove i šalâ tine flà nce.

kõlje-s. zbir. [kõlja] – kolci, kolje → kolà c • Cĩpamo kõlje za tř sje.

nakolì t-svrš. [prez. jd. 1. nakolì m, mn. 3. nakolì ju/nakolì du, prid. rad. jd. m. nakolì , prid. trp. jd. m. nakò len, ž. nakò lena] – postaviti kolce za biljke, nakoliti → kolì t • Nakolì u sam trî grê de paradà jza. Paradà js je sà f nakò len, nãj sà t rãste.

borû nda-ž. [jd. G borû nde, mn. G borû ndi] – stočna repa → brgû nda, burû nda, rì pa • Pâ jceki rà di jĩju borû ndu.

3.7. Vrste korova

nũjnica-ž. [jd. G nũjnice, mn. G nũjnic] – vrsta korova, trave • Pũčem nũjnicu, sù je burû ndu podušĩla.

slâ k-m. [jd. G slâ ka, mn. G slâ kof] – vrsta korova, slak • Od drà ča slâ ka ne vì di se ni jednò batvò korù ze.

lobodà -ž. [jd. G lobodẽ, mn. G lobô t/lobodì (h)] – vrsta korova, loboda • Prè več lobodẽ je znì knilo, sù u bumo spūkà li

osjãk-m. [jd. G osjākà , mn. G osjākò f] – vrsta korova, osjak • Osjākà se nì kak ne mò remu rīšì t kà j ga je zrãslo.

čirĩvica-s. pl. t. [G čirĩvic] – vrsta korova kojim se hrane svinje • Šalâ tu su zarãsla čirĩvca. Tà m di čirĩvca rãsteju, zemlà je gnojnà .

mlĩčak-m. [jd. G mlĩčkà , mn. G mlĩčkò f] – vrsta korova, mliječ • Mlĩčak je sè vù gorke zarãsau, bù mo ga spūkà li.

3.8. Kukuruz

Korü za je jedna od osnovnih vrsta prehrane za većinu domaćih životinja. Sije u tjednu sv. Jurja (*Jurjevo*, 23.travanj) : *"Koruza se sije na jurevski kedan."* Kada se posije dolazi vrijeme za njeno prihranjivanje, otklanjanje korova i ostale potrebe. Jedan od zadataka koji treba obaviti jest *posï č batvö*, stabljiku kukuruza, odnosno izdanak koji počne uzimati hranjive tvari ostalim izdancima. Neki ekonomičniji seljaci su ostavili da taj izdanak naraste do određene visine pa su ih tek onda sjekli za prehranu stoke. Takva stočna hrana naziva se *korüznica.* Ona se sjeće sa *sičkom.* Cvijet biljke kukuruza zove se *kï čka.* U današnje vrijeme ima mnogo industrijskih vrsta kukuruza te se za njih kažu da su *hibrĩdne.* Jedna od vrsta kukuruza je *stodãnka* i ona sazrijeva za 100 dana.

Smatra se da će kukuruz uspjeti ako klip kukuruza naraste do određene veličine do blagdana sv. Lovre. Izreka kaže: *"Kaj se koruza do Lovrenčeta spuni, ide h koružjak, a pokle Lovrenčeta, mlički h svijak."* Znak da koruza *dozorila (dozorï t)* je kada *lãsje* postane crne boje, a *perušï na* se osuši i počne otpadati prah sa stabljika. Taj prah izaziva svrbež kod berača.

Berba kukuruza naziva se *trgätva.* Posjećena kuruznica slagala se u *rästave* kako bi se bolje posušila i nakon toga se odvozila kućama. Nakon što se kukuruz dovezao kući istresao se na pod, skupili su se susjedi i tada se *zlũpila* (skidati perušina s klipa kukuruza). Taj se posao radio do ranih jutarnjih sati, uz razgovor i pjesmu. Kada se kuruza zlupila, nosila se u *kôrbi ili köšu* u *koružjãk.* Prethodno se s koružjaka skinuo dio crijepa. Kada se koruza u koružjaku osušila postupno se prema potrebi *lüpila.* Nekada se lupila na *lupãč*, a danas postoji priključak za traktor, koji na jednom dijelu izbacuje zrno kukuruza, a na drugu stranu *štrūčke.* Štručki i danas služe za loženje. Stroj za usitnjavanje zrna kukuruza naziva se *čekičãr.*

Jû rjevo-s. [jd. G Jû rjevoga] – 1. blagdan svetoga Jurja, Jurjevo, 2. pren. neugodna situacija, kazna • Na Jû rjevo su se s kĩtjem i rô žam splȉ tali vīncȉ i metà li krà vam oko rogô f, a pò kle su se vīncȉ hȉ tali na krò f štà le da se bu blâ go bò lj râ jtalo. Dà dõjdeš domô m, buš imà u Jû rjevo, kaj si okrhlīhà nõvoga picȉ klena.

posȉ č-svrš. [prez. jd. 1. posĩčem, mn. 3. posĩčeju/posĩčedu, imp. jd. 2. posīčȉ , prid. rad. jd. m. posȉ ka, prid. trp. jd. m. posȉ čen, ž. posȉ čena] – sijekući oboriti; posjeći • Posĩčeju vrbô vo kĩtje i pletẽju kô rbe. Sè je kĩtje posȉ čeno, ostà je sà mo trūpà c.

batvò -s. [jd. G batvà , mn. G batvô f] – jedan od osnovnih organa biljaka papratnjača i sjemenjača, koji lista i provodi hranjive tvari, stabljika (kukuruzna i sl.) • Batvò na batvù , tà k je korù za gû sto posȉ jana.

korù znica-ž. [jd. G korù znice, mn. G korù znic] – posječene stabljike s kojih su obrani klipovi kukuruza, kukurozovina • Cĩpam korù znicu i mè čem u h rà stave.

sȉ čka-ž. [jd. G sȉ čke, mn. G sȉ čki] – sjeckalica za slamu, travu, stabljike kukuruza • Pot sȉ čku mè čem korù znicu s tẽrum štrà jim blâ gu.

kȉ čka-ž. [jd. G kȉ čke, mn. G kȉ čki] – cvijet biljke kukuruza • Lȉ tos su rà no kȉ čke zȉ šle na korù zi.

hibrĩdni-prid. [ž. hibrĩdna] – miješan, mješovit, hibridan, koji ima svojstva različita postanja • Hibrĩdna korù za je nãredna za sȉ jat, bò l rodĩ.

stodãnka-ž. [jd. G stodãnke, mn. G stodãnki] – kukuruz koji dozrijeva za stotinu dana • Jè n žlà k na ledȉ ni smo posȉ jali stodãnke.

dozrȉ t (dozorȉ t)-svrš. [prez. jd. 1. dozrẽm, mn. 3. dozrējù /dozrēdù , prid. rad. jd. m. dozrȉ] – postati zreo, potpuno sazreti; dozoriti • Õf grò st je hâ metum dozrȉ .

lãsje-s. zbir. [jd. G lãsja] – vlakna na klipu kukuruza • Zi štrû ka smo popũkali lãsje i mũtili smo se tà k da smo si ž jȉ mi dȉ lali bř ke.

perušȉ na-ž. [jd. G perušȉ ne, mn. G perušî n/perušȉ ni(h)] – list klipa kukuruza, komušina • Rà di smo se kak decà h perušȉ ni kotû rali.

trgà tva-ž. [jd. G trgà tve, mn. G trgà tvih] – berba, branje kukuruza • Jù tri bumo imà li trgà tvu korù ze, bù i strãskih

rà stava-ž. [jd. G rà stave, mn. G rà stavi(h)] – kukurozovina složena u stog • Snopè kurù znice mè čem h rà stave da se bò lj sušĩju.

zlũpit-svrš. [prez. jd. 1. zlũpim, mn. 3. zlũpiju/zlũpidu, imp. jd. 2. zlũpi, prid. rad. jd. m. zlũpi, prid. trp. jd. m. zlũpjen, ž. zlũpjena] – skinuti lupinu, olupiti • Zlũpili smo trî vô ze korù ze. Sà je korù za zlũpjena i posprâ vlena h koružãk.

kô rba-ž. [jd. G kô rbe, mn. G kô rbi] – košara s ručkama sa strane → košâ ra • F kô rbi nesẽm težākù m jǐ lo i pǐ lo.

kò š-m. [jd. G košà , mn. G košô f] – 1. duboka, pletena košara od pruća, služi za nošenje predmeta, ob. na leđima, 2. tome slični razni predmeti, naprave ili dijelovi čega; koš • Pù n kò š dǐ teline nesẽm na plẽči.

koružjāk-m. [jd. G koružāka, mn. G koružākof] – spremište za kukuruz, kukuružnjak → kuružāk • Z koružāka jẽmljem korù zu za hrãeje blâ ga i živâ di.

lù pit (se)-nesvrš. [prez. jd. 1. lù pim (se), mn. 3. lù piju (se)/lù pidu (se), prid. rad. jd. m. lù pi (se)] – skidati površinski sloj ili lupinu čega; guliti (se), ljuštiti (se) • Lù pili smo kurù zu i jǐ li bù fline.

lupāč-m. [jd. G lupāčà , mn. G lupāčò f] – 1. naprava za odvajanje zrna od klipa kukuruza, 2. onaj koji obavlja taj posao • H lupāč mè čem štrû ke kurù ze, tà k se bř že lù piju

štrūčà k-m. [jd. G štrūčkà , mn. G štrūčkò f] – klip kukuruza s kojeg je skinuto zrnje • Zi štrũčki potkurê vam pot kotlù m.

čekičār-m. [jd. G čekičārà , mn. G čekičārof] – stroj koji odvaja zrno od klipa kukuruza i melje ga • Na čekičār sam zimlǐ kurù zu čǐ st na drò bno.

3.9. Životinje

Svinje žive u nastambi koja se zove *svijāk.* Ženska svinja zove se *prasǐ ca,* a muško *prasäc.* Hrana za svinje je *nāpòj,* a daje im se u kombinaciji sa *mekî nami/posî je.* Prasice se kao i krave u određeno razdoblje *gonīdù/tǐ radu.* Ono domaćinstvo koje ima *bǐ cka* vodi ga pod prasicu koja se goni. Spolni organ svinje naziva se *fî nka.* Za prasicu se kaže da je *brǐ ja* i da bude *polẽgla* male *pâjceke.* Da bi se znalo kada bude prasica polegla računa se 3 mjeseca i 3 dana od onda kada se gonila. Kada prasica poleže pajceke (moguće da ih bude više od 10 komada) odvajaju se u poseban svijak kako bi pajceki mogli u svakom trenutku do majčinog mlijeka i kako bi imali više mjesta. Pošto su prasice velike, a malih pajceka je mnogo zna se dogoditi da se ona legne na njih. U današnje vrijeme ako oplodnja nije moguća prirodnim putem, dolazi veterinar i oplodi prasicu umjetnim putem.

Krave žive u *štäli,* isto kao i konji. Što je u domaćinstvu bio veći broj *blâga* to se smatralo da je obitelj bogatija. Kravama se *štrăji* sa slamom isto kao i svinjama. *Jäsle* je naziv za sanduk iz kojeg jedu, a nalazi se u štali. Krave jedu *dǐ telinu*

(frîško), sêno, mekine, posije, kuruznicu… Krave se u prošlosti vodilo na *pȁšu* što je u današnje vrijeme rijetkost. S *bȉčum* se šibalo konja/kravu, a *biščālȍ* je držalo biča. Vrlo često krave legnu u svoj izmet koji se zasuši te ih je potrebno češljati *česȁlom.* Kada ih se doji na rep im se stavlja kvačica koja ga drži kako ne bi s njime tukla onoga tko doji. Kada se doji krava sjedi se na *stôučeku.*

Kravama i konjima su se davale naredbe koje su služile prilikom prijevoza:

ãjs-uzvik – naredba kravi da krene lijevo • Ãjs, Cvȉta!

stȉja-uzv. – naredba kravi da krene desno • Mȕca, stȉja!

ãjt-uzv. – naredba kravi da krene naprijed • Ãjt, Šȁra!

hât-uzv. – naredba konju da krene desno • Hât, Rȉđan!

hôt-uzv. – naredba konju da krene desno • Rȉčko hôt.

hôt-hôt-uzv. – naredba konju da krene • Z biščālȕm se kojȁ potȉra i velĩ mu se hôt-hôt.

hȕmi-uzv. – naredba konju da se pomakne, ustane • Hȕmi, Sȉvan!

svijãk-m. [jd. G sviãka, mn. G sviãkof] – nastamba za svinje, svinjac • H svijãku pȉtamo dvî prasȉce.

prasȉca-ž. [jd. G prasȉce, mn. G prasîc] – 1. krmača, prasica, 2. pogr. ženska osoba koja radi nešto nekorektno ili nepošteno • Ovȁ me prasȉca trȁčlja po selȕ.

prasȁc-m. [jd. G prascȁ, mn. G prascô f] – 1. prasac, 2. pogr. muška osoba koja radi nešto nekorektno ili nepošteno; prasac • Dȁu sam jî st prascȕ.

nāpȍj-m. [jd. G nāpȍja, mn. G nāpȍjof] – 1. hrana za svinje, napoj, 2. pren. loša hrana • Tô jȉlo je kȁj nāpȍj, nȅ bumo ga jȉli.

mekî ne-ž. pl. t. [G mekî n] – mekinje, posije → mekî je • Dô se z mekî nami zmĩša, svȉje ga pojĩju

gonȉt (se)-nesvrš. [prez. jd. 1. gonĩm se, mn. 3. gonījȕ/gonīdȕ se; imp. jd. 2. gonȉ, prid. rad. jd. m. gonȉse] – 1. tjerati pred sobom prema nekom odredištu, 2. zahtijevati, prisiljavati 3. biti u svađi, gložiti se, 4. biti u vremenu parenja, tjerati se (o životinjama) → pūjat se, tȉrat se • Krȁve se fêst gonīdȕ. Krȁva je danȁs kȁj divjâ, gȍni se.

bȉcko-m. [jd. G bȉcka, mn. G bȉckof] – neuškopljen mužjak svinje, mužjak za priplod, nerast • Dȅnes smo vođȉli prasȉcu pod bȉcka.

fînka-ž. [jd. G fînke, mn. G fînki(h)] – spolni organ svinje • Prasȉca ȉma črlẽnu fînku, pũja se.

brȉ ja-ž. prid. – 1. bređa, 2. pogr. m. brȉ ji – koji ima velik trbuh • Krȁva je brȉ ja, tȁ ki bu polẽgla.

polẽč-svrš. [prez. jd. 1. polẽgnem, mn. 3. polẽgneju/polẽgnedu, prid. rad. jd. m. polẽga, prid. trp. jd. m. polẽgen, ž. polẽgena] – 1. a. polegnuti, poleći, b. savinuti (ob. o žitu), 2. dobiti mlade, okotiti; izleći • Prasȉ ca je polẽgla dȅvet pâjcekof. Šenȉ ca je sȁ polȅgena, vȉ tar u je sȕ zmlātȉ u.

pâjcek-m. [jd. G pâjceka, mn. G pâjcekof] – svinja, prase • F kocȕ ȉ mamo jedanâjst bȋlih pâjcekof.

blâgo-s. [jd. G blâga] – blago, stoka • Či nȉmaš blâga, si siromãk.

štrȁjit-nesvrš. [prez. jd. 1. štrȁjim, mn. 3. štrȁjiju/štrȁjidu, prid. rad. jd. m. štrȁji] – 1. stavljati stelju, 2. raditi nered • Zi sȉm po hȉži decȁ štrȁjiju, a nȅčeju pomȅst.

jȁsle-ž. pl. t. [G jȁsli(h)] – posebno izrađen otvoren sanduk prilagođen po dimenzijama za hranjenje konja i goveda, jasle • V jȁsle mȅčemo dȉ telinu, sȇno, kurȕ znicu i šrô t kaj blâgo jȋ.

dȉ telina-ž. [jd. G dȉ teline, mn. G dȉ telini(h)] – rod zeljastih krmnih biljaka iz porodice leptirnjača, djetelina • Ȉ ščeju dȉ telinu š četȉ ri perȁ.

sȇno-s. [G sȇna] – sijeno, trava pokošena i osušena za stočnu hranu • Nametȁli smo pȗn vô s sȇna.

bȉč-m. [jd. G bičȁ, mn. G bičô f] – uzica od kože ili od upredenih niti pričvršćena na držak da bi služila za šibanje (ob. konja za vuču), bič • Vudrȉ u je kojȁ z bičȕm.

biščālô-s. [jd. G biščālȁ, mn. G biščālof] – držalo za bič • Čȁča me znȁ vudrȉ t z biščālȕm.

česȁlo-s. [jd. G česȁla, mn. G česȁlof] – četka za krave, konje • Ȉ mamo želȉ zno česȁlo za česȁt krȁve.

stô uček-m. umanj. [jd. G stô čeka, mn. G stô čekof] – mali stolac → stolȁc • Sȅdi se na stô uček.

3.10. Sijeno

Livada na kojoj se kosi sijeno zove se *sinokȍša (senokȍša).* Prije kosidbe trebalo je *naklepȁt kosu. Kosa* se kleplje s *klepȁcum (klepȅc)*, a prije košnje treba se i nabrusiti s *brûsum.* Prilikom klepanja dijete je držalo *kosȉšče,* drveni dio kose, kako bi odrasli mogao držati metalni dio i priljubiti je uz željezni stalak.

Sinokö̀ša (senokö̀ša) se kosila rano ujutro kako bi se izbjegle velike vrućine. *Kosä̀c* je osoba koja kosi. Pokošenu travu trebalo je mnogo puta s *rogljami narāšȉ t* kako bi se što prije posušila. S istom svrhom se i *obračala* kako bi se osušila sa svih strana. Ako se sijeno ne bi dobro posušilo brzo bi *splisnȉ vilo* i izgubilo bi dobar okus.

Sijeno se s voza bacalo s *rogljami*, a ono što bi ostalo *pozû blalo (pozû bljat)* se z *grâblami.* Sijeno se zubljalo u *vä̀kline,* a kasnije se *plāstȉ lo*. Kosidba se događa više puta godišnje, prvi puta u kasno proljeće, drugi otkos odnosno *otâva* i treći otkos *otâvič* kojeg se uspije spremiti ako padne dosta kiše i nakon toga lijepo vrijeme da se može posušiti.

sinokò ša (senokò ša)-ž. [jd. G sinokò še/senokò še, mn. G sinokô š/senokô š] – livada koja se kosi za sijeno • Jù tri pò jemo kosȉ t sinokò šu. Ì mamo za kosȉ t dvî senokò še.

naklepà t-svrš. [prez. jd. 1. naklȅ pam, mn. 3. naklȅ paju/naklȅ padu, imp. jd. 2. naklȅ paj, prid. rad. jd. m. naklepà , trp. jd. m. naklȅ pan, ž. naklȅ pana] – čekićem istanjiti i naoštriti neku oštricu ili sječivo (ob. kose) → klepà t • Sūsȅ t Frà ncek je nâ jbò le znà u naklȅ pat kò su. Kosà je naklȅ pana, mò reš kosȉ t.

kosà -ž. [jd. G kosẽ, mn. G kõs/kosĩ] – 1. vlasi na glavi čovjeka, kosa, 2. oruđe kojim se, držeći ga s obje ruke, kosi trava, korov; kosa → lâ si • Sūsȅ t Frà ncek nam je sklepà u kò su.

klepà c (klepȅ c)-m. [jd. G klepcà , mn. G klepcô f] – naprava za stanjivanje vrha kose → bà bica • Zȅ mi klepà c z bà bicum i sklȅ pli kò su, da mò rem kosȉ t

brû s-m. [jd. G brû sa, mn. G brû sof] – kamen za oštrenje sječiva noža, kose itd., brus • Mõj dȉ da sà ko jù tro z brû sum brũsi kò su.

kosȉ šče- s. [jd. G kosȉ šča, mn. G kosî šč] – držak kose → kosà • Kosȉ šče se dȉ la z trdoga drî va, a na jẽm je natà kena kosà .

roglȅ -s. pl. t. [G rogãl/roglĩ(h)] – drveno ili željezno rašljasto oruđe s dugom drškom i s više drvenih ili željeznih krakova na vrhu za nabadanje trave, sijena, slame i dr.; vile • Krmà se sušĩ na roglà h, a dītȅ rãste na rukà h.

narāšȉ t-svrš. [prez. jd. 1. narãšim, mn. 3. narãšiju/narãšidu, prid. rad. jd. m. narāšȉ , prid. trp. jd. m. narãšen, ž. narãšena] – prevrtanjem prozračiti (o sijenu, o posteljini) • Stãra mà ma mi je nâ jlȉ pše narāšȉ la pò stelju. Pò stelja ti je narãšena, sà t buš lî po spà u.

obrnȉ t se-svrš. [prez. jd. 1. obrnem se, mn. 3. obrnedu/obrneju se, imp. jd. 2. obni, prid. rad. jd. m. obnȉ se, prid. trp. jd. m. oben, ž. obena] – okrenuti se • Či se obrnem prȍ č, pȕ re mi mâ m vũjdeju na luckȍ . Škrljãk ti je obren nâ pak.

splisnȉ vit se-svrš. [prez. jd. 1. splisnȉ vim se, mn. 3. splisnȉ viju/splisnȉ vidu se, prid. rad. jd. m. splisnȉ vi se, prid. trp. jd. m. splisnȉ vlen, ž. splisnȉ vlena] – biti zahvaćen djelovanjem plijesni, postati pljesniv, popljesniviti • Krȕ h se splisnȉ vi kaj je bȉ u na fȁ jtnomu.

pozû blat (pozû bljat)-svrš. [prez. jd. 1. pozû bl(j)am, mn. 3. pozû bl(j)aju/pozû bl(j)adu, imp. jd. 2. pozû bl(j)aj, prid. rad. jd. m. pozû bl(j)a] – pokupiti grabljanjem; pograbljati • Sȅ smo sê no pozû bljali i zmetȁ li h grê de.

grâ ble (grâ blje)-ž. pl. t. [G grâ bli] – grablje, oruđe za rad u polju i vrtu, služi za skupljanje pokošene trave, slame, poravnavanje prekopane zemlje i sl. → zubȁ če • Z grâ blam su zizû blali sȕ krmu.

vȁ klin (vākȁ u)-m. [jd. G vȁ klina, mn. G vȁ klinof] – red skupljene trave, sijena • Sȅ sê no smo zizũbljali h vȁ kline, a pȍ kle bumo plāstȉ li.

plāstȉ t-nesvrš. [prez. jd. 1. plãstim, mn. 3. plãstiju/plãstidu, imp. jd. 2. plāstȉ , prid. rad. jd. m. plāstȉ] – slagati u stog, plast; plastiti • Rođãki nam pomãžeju plāstȉ t sê no.

otâ va-ž. [jd. G otâ ve, mn. G otâ vi] – drugi otkos trave, otava • Prî nek je opȁ la gȍ dina, sprȁ vili smo otâ vu.

otâ vič-m. [jd. G otâ viča, mn. G otâ vičof] – treći otkos trave, druga otava, otavić • Vrî me je bî lo lĩpo pak smo i otâ vič sprȁ vili.

3.11. Vinograd

Zemljište zasađeno vinovom lozom naziva se *tr̋ sje*. Većinom se nalazi na brdovitom području no nije nužno. Tijekom cijele godine radovi su u trsju, a započinju već krajem siječnja na blagdan sv. Vinka zaštitnika vinara:

“Če se na Vincekovo h mladi vodi vrabac okuple, bu pijače!”

“Če na Vincekovo z krova teče, unda i h jesen v lagve teče!”

“Če Vinceka sunce peče, h lagve vino teče!”

(Donjosutlanski govor i običaji, Zbornik kajkavske ikavice, Školska knjga)

U rano proljeće *trsje* se *r̋ že* i pritom se mora dobro znati koji *šparȏ n* i koja *mladȉ ca* se ostavljaju. Za rezanje postoje osobe koje to znaju i oni obilaze *trsj*a i

režu. Nakon rezanja trsje se *vēže,* nekada se to radilo s *bȅkvama*, a danas za to postoje plastične trakice. Ako je koji *tŕ̑s posušiu* njega se izvadilo iz zemlje. *Trsje* se tijekom cijele godine *šprica* kako ga ne bi napale razne bolesti, a najpoznatija su *pî̀kec (peronospora) i pepeunî̑ca.* Kako se bolesti ne bi širile i kako bi *trsje* bolje raslo obavezno je više puta godišnje *optrgâvat pä̀noge (pä̀nuga). Rõžđe* su suhe grančice odrezane loze. Nekada se kopalo motikom, no danas je to rijetkost.

U dvorištu se zasadila *brâjda* ispod koje se odmaralo i družilo u dobrome društvu. Ako je *trsje* dobro *rodî̑lo* biti će dobra *bêrba. Brênta* je posuda u kojoj se nosilo grožđe do *penî̑ce* gdje se *mlî̑lo* grožđe. Neke vrste grožđa ostavljaju se u *badnju* par dana dok se zavriju. Nakon toga *mȍšt* se pomoću *lä̀komnice* ulijeva u *vôžu.* Ocijeđeno grožđe se *prêša* i stavlja u *prešu*. Za pročišćavanje *voži* koristi se *žveplȍ*. Vrste grožđa koje su zabilježene na donjosutlanskom području : *rȕžica, krãljevina, tȕdum, bãkuš, cvî̀ček, izabȅla*

tŕ̑sje-s. zbir. [G tŕ̑sja] – zemljište pod trsom, zemljište zasađeno vinovom lozom, vinova loza na određenom zemljištu, vinograd • Tŕ̑sje ne ì̀šče molì̀tve, nek mȍ̀tike.

rì̀zat-nesvrš. [prez. jd. 1. rì̀žem, mn. 3. rì̀žeju/rì̀žedu, imp. jd. 2. rì̀ži, prid. rad. jd. m. rì̀za, prid. trp. jd. m. rì̀zan, ž. rì̀zana] – oštrim oruđem (nožem, škarama ili kakvim strojem) odvajati komade, krojiti, izrađivati, urezivati, gravirati, sjeći i sl.; rezati • Zi škȁ̀ram rì̀žem trãkece zi stãre rȕ̀bače kaj bum dì̀lala posvĩtak. Rì̀zano zȇle mȅčem h škȁ̀f kì̀selit.

šparồn-m. [jd. G šparồna, mn. G šparồnof] – trsov izdanak koji se ne reže • S hotȅle pũščam šparồn da bu vȅč grõjzja.

mladî̀ca-ž. [jd. G mladî̀ce, mn. G mladî̀c] – 1. mlada voćka ili ono što je prirađeno da se zasadi na onome mjestu na kojemu će se razviti, 2. izdanak, mlada grančica biljke • Na slì̀vam i hrû̀škam su potì̀rale mladî̀ce.

bȅ̀kva-ž. [jd. G bȅ̀kve, mn. G bȅ̀kvih] – listopadno drvo ili grm s izduženim listovima, raste na vlažnim staništima; crna vrba • Zus tŕ̑sje su posajȅne bȅ̀kve, kȁ̀j se je z ì̀hovim trtjem vēzȁ̀lo tŕ̑sje.

pî̀kec-m. [jd. G pî̀keca, mn. G pî̀kecof] – gljivična bolest lišća, peronospora • Orì̀hovo pẽrje cagĩva, pȕ̀no je pî̀kecof.

pepeunì̀ca-ž. [jd. G pepenì̀ce, mn. G pepenî̀c/pepenì̀ci(h)] – gljivična bolest vinove loze, pepelnica • Hȍ̀te mầm špri̇̀cat tŕ̑sje, po pẽrju je pepenì̀ca.

optrgâ vat-nesvrš. [prez. jd. 1. optrgãvam, mn. 3. optrgãvaju/optrgãvadu, prid. rad. jd. m. optrgâ va] – pomalo trgati • Burû ndino pẽrje mõram optrgâ vat kaj bu bȍ l nõvo rãslo.

pȁ noga (pȁ nuga)-ž. [jd. G pȁ noge, mn. G pȁ nog/pȁ noki(h)] – 1. grančica koja izbija iz korijena ili žile, 2. mladica, izdanak kod biljke • S trsô f se optrgãvaju pȁ noge, da bu tř s bȍ lj rãso.

rõžđe-s. zbir. [G rõžđa] – suhe grančice orezane loze → rozgâ • Rõžđe ì mam za potkurê vat h špȍ rotu.

brâ jda-ž. [jd. G brâ jde, mn. G brâ jdi] – oblik rasta vinove loze, brajda • Htì u sam se počì nit, pak sam se sȅ u pod brâ jdu.

rodì t (se)-svrš. [prez. jd. 1. rodĩm (se), mn. 3. rodĩju/rodĩdu (se), prid. rad. jd. m. rȍ di (se), ž. rodĩla, prid. trp. jd. m. rȍ jen, ž. rȍ jena] – roditi (se) → rojẽe • Pȁ žulj je lì tos slȁ bo rȍ di, fû ndala ga je tù ča.

bê rba-ž. [jd. G bê rbe] – 1. branje i skupljanje jestivih plodova i uroda, 2. vrijeme kad se plodovi beru; berba, branje → brãe • H subȍ tu ì mamo bê rbu grõjzja

brê nta-ž. [jd. G brê nte, mn. G brê nti(ih)] – posuda u kojoj se nosi grožđe na leđima, brenta • Na plẽči nesẽ brê ntu z grõjzjem.

penì ca-ž. [jd. G penì ce, mn. G penî c] – prostorija ispod razine prizemlja, djelomično ili potpuno ukopana u tlo; podrum, pivnica → pinì ca, penì ca • H penì ci su cĩjaki, badjì i vô že.

mlì t-nesvrš. [prez. jd. 1. mȅ ljem, mn. 3. mȅ ljeju/mȅ ljedu, prid. rad. jd. m. mlì] – 1. mljeti žito, 2. pren. nekontrolirano govoriti • H mȅ lin pȅ ljamo šenì cu mlì t. Nãj tù liko mlì t, spamẽti se!

badȁ -m. [jd. G badȁ , mn. G badô f] – velika kaca u kojoj vrije grožđe nakon berbe → cĩak • jzja.

mȍ št-m. [jd. G moštȁ] – slatki sok zreloga grožđa ili drugoga voća u kojemu još nije počelo alkoholno vrenje, mošt • Na Martî e se kř sti mȍ št.

lȁ komnica-ž. [jd. G lȁ komnice, mn. G lȁ komnic] – posuda za ulijevanje mošta i vina u bačvu • Z lȁ komnicum vlĩvamu mȍ št h vô žu.

vô ža-ž. [jd. G vô že, mn. G vô š/vô ži(h)] – posuda za tekućine, osobito za vino ili rakiju, obično drvena, uobručena; bačva • H penì ci vô že stojĩju na gȁ ntoru, pù ne su mlãdoga vīnȁ .

prê šat-svrš. [prez. jd. 1. prê šam, mn. 3. prê šaju/prê šadu, prid. rad. jd. m. prê ša, prid. trp. jd. m. prê šan, ž. prê šana] – cijediti, gnječiti, prešati • Ščè ra smo pò brali grõjzje, a dè nes bumo prê šali. Ot prê šanoga grõjzja pãlimo rà kju.

prè ša-ž. [jd. G prè še, mn. G prè ši(h)] – sprava za tiskanje, cijeđenje, gnječenje; tijesak, preša • Nì gda su prè še bî le sè drvè ne i z vè likim kà menum.

žveplò -s. [G žveplà] – sumporasti listić koji se stavlja na čep bačve, sumpor (za zaštitu bačve u kojoj se njeguje vino) • Žveplò se kũri h vô ži prî nek se h jû natò či vīnò .

ZAKLJUČAK

Pošto je izvornih kajkavskih govornika sve manje, pa je samim time i veća potreba za njenim dokumentiranjem i promicanjem na ovakav ili bilo koji drugi način. Smatram da je vrlo važno promicati kulturno blago i običaje svoga kraja i sačuvati ih što dulje od zaborava. Što se tiče poljoprivrednog leksika i općenito poljoprivrednih običaja danas je to nažalost velika nepoznanica, ne samo mladima već i generacijama srednjih godina.

U ovome radu pokušala sam dati prikaz općenitih pojmova i pojava vezanih uz poljoprivredni leksik i pritom usporediti načine rada danas i u prošlosti. Koristila sam se Riječnikom i literaturom, no najviše informacija dobila sam putem usmenog razgovora. Uvidjela sam mnogo sličnosti sa ostalim kajkavskim govorima, no postoje i iznimke.

Danas Udruga Ivana Perkovca iz Šenkovca organizira brojne manifestacije na kojima se prikazuje dio tradicije i običaja, kao što su *"Kosci kosiju", "Ocvarkijada", "Večer kajkavske ikavice", "Trgatva"* koje se zbivaju u donjosutlanskome kraju. Na taj način članovi udruge zajedno sa mještanima čuvaju kulturno blago kajkavske ikavice.

"Njegujući kajkavsku ikavicu kao posebnost donjosutlanskog kraja, potiče na izražavanje zavičajnim govorom kao bogatstvom i velikim ponosom hrvatskog naroda. Uz isticanje posebnosti jezičnog izričaja i želje da se doprinese očuvanju jezične baštine, mudro se povezuje briga da se zabilježe vrijedni podaci o narodnom

životu i tradicijskoj kulturi ovog kraja". (Josip Brlek, 2006,Donjosutlanski govori i običaji, Zbornik kajkavske ikavice)

Pokušati ću i ja u svome daljnjem radu, prenijeti djeci dio očuvanog blaga kajkavske ikavice kroz mnoštvo brojalica i igara. Kao što znamo djeca najbolje uče kroz i spoznaju nove pojmove kroz igru te također smatram da je vrlo važno ukazati djeci različitosti govora.

LITERATURA

- Brabec Ivan, (1969.), Sutlanski ikavci, *Kaj 5*, 25-28 str.
- Hanzir Štefica, Horvat Jasna, Jakoći Božica, Jozić Željko, Lončarić Mijo (2015.), *Rječnik kajkavske donjosutlanske ikavice,* Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Ivšić Stjepan, (1936.), Jezik hrvata kajkavaca, *Ljetopis JAZU 48*, 47-88 str.
- Kapović Mate,(2009.),Čakakvsko i kajkavsko u donjosutlanskoj akcentuaciji, *Hrvatski dijalektološki zbornik 15,* 195-209 str.
- Krivošić Stjepan, (1979.), Porijeklo sutlanskih ikavaca, *Republika 35*, br. 7-8, 749-763 str.
- Lončarić Mijo (2007.), *Hrvatski jezik u 20.stoljeću:zbornik radova,* Zagreb, Matica hrvatska
- Lončarić Mijo,(1996.), *Kajkavsko narječje*, Zagreb, Školska knjiga
- Zbornik kajkavske ikavice,(2007.) *Donjosutlanski govor i običaji,* Zagreb, Školska knjiga

- Wikipedija, (https://hr.wikipedia.org/wiki/Poljoprivreda) 20.08.2018.

- Portal hrvatskog kulturnog vijeća, (http://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/nenad-piskac/20467-brdovec-predstavljen-je-rjecnik-kajkavske-donjosutlanske-ikavice.htm) 24.08.2018.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Ja, Ivana Bunetić izjavljujem da sam ovaj završni rad na temu *Poljoprivredni leksik donjosutlanskih ikavaca* napisala samostalno, uz pomoć svog mentora i potrebite literature. Na temelju znanja kojeg sam stekla kroz svoje fakultetsko obrazovanje.

POTPIS:_____